

Med bruten portugisiska – 1700-talssvenskar i det lusofona¹ rummet

Rickard Melkersson

Flera av 1700-talets svenska ostindieresenärer vittnar i sina reseskildringar om kontakter med de stora sjöfartsspråken engelska, nederländska och portugisiska (jfr också Hellman 2015:160–162). I fråga om svenskarnas egna färdigheter verkar de två förstnämnda visserligen inta förstaplatsen, men att det förekommit någon typ av färdigheter även i det tredje antyds t.ex. av Linnélärjungen Torén: ”Annars kan man med bruten *Portugisiska* hjälpa sig fort i alla handelsstäder i södra Asien” (i Osbeck 1757:333). Även om de direkta svenska förbindelserna med Portugal vid tiden varit sparsamma (jfr dock Hedberg 1955) finns det alltså här förutsättningar för en språkkontakt som möjligen har underskattats, t.ex. i diskussionen om vissa lånords väg in i svenskan (jfr Hellquist 1930:4–5).

Föredraget avser att utifrån såväl upplysningar liknande Toréns ovan som hanteringen av portugisiska namn och citatord i den svenska texten hos reseskildrare som Christopher Hinric Braad (1728–1781), Johan Brelin (1734–1782), Gustaf Fredric Hjortberg (1724–1776), Pehr Löfling (1729–1756), Pehr Osbeck (1723–1805) och Olof Torén (1718–1753) teckna en bild av de svenska resenärernas relation till detta språk. Det verkar som att umgänget med skriven portugisiska har varit mycket begränsat, då stavning och böjning där snarast följer mönster från andra språk, och att de kontakter och färdigheter man har haft snarast har varit muntliga.

Referenser

- Hedberg, Nils (1955). ”Introdução” I: Brelin, Johan. *De passagem pelo Brasil e Portugal em 1756*. Lissabon: Casa Portuguesa.
- Hellman, Lisa (2015). *Navigating the foreign quarters: everyday life of the Swedish East India Company employees in Canton and Macao 1730-1830*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet.
- Hellquist, Elof (1930). *Det svenska ordförrådets ålder och ursprung: en översikt. 2, Lånord*. Lund: C. W. K. Gleerups förlag.
- Osbeck, Pehr (1757). *Dagbok öfwer en ostindisk resa åren 1750. 1751. 1752. Med anmärkningar uti naturkunnigheten, främmande folkslags språk, seder, hushållning, m.m. På fleras åstundan utgifwen af Pehr Osbeck. ... Jämte 12 tabeller och afledne skepps-predikanten Toréns bref. Stockholm, tryckt hos Lor. Ludv. Grefing, på desz egen bekostnad, 1757*. Stockholm: Grefing.

¹ portugisisktalande (portug. *lusófono*, efter namnet på den romerska provinsen Lusitanien)